

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та
адміністрування
Кафедра менеджменту та адміністрування

РОБОЧА ПРОГРАМА

Основи наукових досліджень та академічна доброчесність

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ О.М.Руденко
(підпис) (прізвище та ініціали)

«24» січня 2025 р.

Розробник (-и): Косач І.А., д.е.н., проф.
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Робочу програму навчальної дисципліни обговорено на засіданні кафедри менеджменту та адміністрування

Протокол від «24» січня 2025 р. № 2

Узгоджено з гарантом освітньої програми: _____
(підпис)

О.С.Лаушук
(прізвище та ініціали)

1. Загальна інформація про дисципліну

Тип дисципліни	Обов'язкова
Мова викладання	українська
Рік навчання та семестр	2 рік, 3 семестр ОПП «Публічне управління та адміністрування»,
Викладач (-і)	Косач Ірина Анатоліївна, д.е.н., проф.
Профайл викладача (-ів)	https://pumo.stu.cn.ua/member/kosach-iryna-anatoliyivna/
Контакти викладача	+380666542779 (irish_kos@stu.cn.ua)

1. Анотація курсу.

Зростання наукових знань відбувається переважно поступово – нові знання найчастіше будуються на основі минулих знань, аніж витісняють їх повністю. Отже, перший стовп науки – спільне накопичення знань – вимагає механізмів розповсюдження та збереження знань у науковій спільноті. Найважливішим механізмом для цього є наукові дослідження, в основу яких покладені спеціальні методологічні, організаційні та технологічні підходи, що в кінцевому результаті і визначають якість праці науковця. Наступний етап – донесення нових знань до здобувачів, які навчаються на певному рівні вищої школи. Задля цього використовуються відповідні теоретичні, методологічні, психолого-педагогічні та соціальні практики освітнього процесу, які також

розглядаються в цьому курсі. Здобувач, який досяг програмних результатів навчання, матиме теоретичні знання та практичні навички підготовки та проведення наукових досліджень та науково-педагогічної діяльності.

2. Мета та цілі курсу.

Мета курсу – розкрити закономірності проведення наукових досліджень, методику аналізу та обробки результатів, сформувати у ЗВО цілісну систему знань про науково-дослідну роботу; сформувати у здобувачів вищої освіти систему знань про зміст і напрями реформування сучасної вищої освіти, засади освітньо-наукового процесу у вищій школі, розвинути практичні уміння та навички організації освітнього процесу, та як результат, підготувати їх до науково-дослідної та професійної діяльності в якості майбутніх науковців чи викладачів вищої школи відповідно до українських та європейських стандартів.

3. Результати навчання.

Під час вивчення дисципліни здобувач вищої освіти (ЗВО) має набутися або розширитися наступні загальні (ЗК) та фахові (ФК) компетентності, передбачені освітньою програмою:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел з використанням сучасних інформаційних технологій.

ЗК04. Здатність розв'язувати комплексні проблеми та вирішувати науково-прикладні завдання.

ЗК06. Здатність організовувати, управляти науково-проектною роботою та приймати спільні рішення з дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

Під час вивчення дисципліни ЗВО має досягти або вдосконалити наступні програмні результати навчання (ПРН):

ПРН01. Знати загальні принципи та застосовувати сучасні методи для проведення наукових досліджень.

ПРН03. Знати концептуальні та методологічні основи проведення наукових і прикладних досліджень.

ПРН04. Вміти генерувати нові ідеї та гіпотези, здійснювати власні дослідження і використовувати для їх обґрунтування результатів аналізу.

ПРН05. Застосовувати сучасні методи пошуку, систематизації, обробки статистичної інформації з різних джерел, використовувати її під час емпіричних досліджень та економіко-математичного моделювання.

4. Пререквізити. Передумовою вивчення дисципліни є базові знання з дисципліни «Основи академічного письма».

5. Обсяг курсу. Зазначте загальну кількість кредитів, кількість занять та годин самостійної роботи.

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	16
Лабораторні заняття	14
Самостійна робота	60
Індивідуальне завдання –	
Всього кредитів – <i>вказати кількість кредитів</i>	3

лекційні, самостійна робота – з використанням системи дистанційного навчання Moodle, літератури, відеоматеріалів тощо).

6. Тематика курсу.

1 Змістовий модуль 1. Логіка і методи проведення наукових досліджень

Тема 1.1. Наука як соціокультурний феномен та її місце у сучасному світі. Поняття науки та її функції. Наука як соціальний інститут. Наука як результат. Наука як процес. Передумови виникнення та етапи розвитку науки. Стародавній етап розвитку науки. Середньовічний етап

розвитку науки. Класичний етап розвитку науки (16-18 ст.) Неокласичний етап розвитку науки. Пост класичний етап розвитку науки. Наука сучасного періоду. Істинність, інтерсуб'єктивність і системність як критерії науковості. Етичні цінності науки: – універсалізм: спільність; незацікавленість, неупередженість; раціональний скептицизм.

Тема 1.2. Форми організації наукових знань. Факт. Положення. Поняття. Зміст поняття та обсяг поняття. Основні світоглядні принципи діалектики. Закони та категорії. Теорія та принципи її будови. Види теорій. Метатеорія. Ідеї. Доктрина. Парадигма. Семіотика.

Тема 1.3. Характеристики наукової діяльності. Особливості індивідуальної наукової діяльності. Особливості колективної наукової діяльності. Плюралізм наукової думки. Комунікації в науці. Впровадження результатів дослідження. Принципи наукового пізнання. Принцип детермінізму. Принцип відповідності. Принцип субсидіарності. Логіка виділення принципів наукового пізнання.

Тема 1.4. Засоби та методи наукового дослідження. Матеріальні засоби пізнання. Інформаційні засоби пізнання. Математичні засоби пізнання. Логічні засоби пізнання. Мовно засоби пізнання. Методи-операції та методи-дії. Теоретичні методи та емпіричні методи. Методи вивчення науково-теоретичних джерел: конспектування, реферування, анотування, цитування та ін. Методи вивчення досліджуваного процесу в природних умовах: спостереження, бесіда, анкетування, тестування, інтерв'ювання та ін. Методи вивчення досліджуваного процесу в спеціально змінених умовах: експеримент, метод перевірки достовірності результатів дослідження. Теоретичні методи: порівняльно історичний аналіз, індукція, дедукція, моделювання та ін. Методи обробки результатів дослідження: методи якісного аналізу, методи кількісного аналізу.

Тема 1.5. Структура наукового дослідження. Фаза проектування дослідження. Фаза проведення дослідження. Оцінка і самооцінка. Рефлексія результатів наукового дослідження. Концептуальна стадія. Стадія моделювання 9 (побудови гіпотези). Стадія конструювання дослідження. Стадія технологічної підготовки досліджень. Стадія проведення досліджень. Виявлення протиріч. Формулювання проблеми. Об'єкт і предмет дослідження. Визначення мети дослідження. Вибір критеріїв. Побудова гіпотези. Уточнення (конкретизація) гіпотези. Декомпозиція (визначення задач дослідження). Уточнення (конкретизація) гіпотези. Вимоги, що пред'являються до класифікації. Форми літературної продукції: реферат; наукова стаття, науковий звіт, методичний посібник, монографія, тези доповідей. Форми організації усного наукового спілкування: науковий (проблемний) семінар; наукова конференція; науковий з'їзд; науковий конгрес; симпозіум; авторські школи передового досвіду (майстерні, практикуми, тренінги і т.д.); тематичні читання. Елементарна рефлексія. Наукова рефлексія. Філософська рефлексія.

2 Змістовий модуль 2. Особливості організації освітньо-наукової діяльності у вищій школі

Тема 2.1. Вступ до методології навчальної діяльності. Методологія як узагальнення раціональних форм організації діяльності. Типи організаційної культури. Зміна парадигм навчання. Традиційна організаційна культура. Корпоративно-реміснична культура. Професійний тип організаційної культури. Проектно-технологічний тип організаційної культури. Проект і технологія. Категорія виховання. Категорія розвитку.

Тема 2.2. Характеристики навчальної діяльності. Особливості навчальної діяльності. Предметна система виробничого навчання. Операційна система виробничого навчання. Операційно-поточкова система виробничого навчання. Проблемно-аналітична, технологічна та інші системи виробничого навчання. Принципи навчальної діяльності. Компетентнісний підхід. Принцип успадкування культури. Концептуальна проблема. «Технологічна» проблема. Психолого-педагогічна проблема. Принцип соціалізації. Принцип послідовності. Принцип самовизначення.

Тема 2.3. Логічна структура навчальної діяльності. Форми навчальної діяльності. Методи навчальної діяльності. Засоби навчальної діяльності. Класифікація форм навчання за способом отримання освіти: очна, заочна, вечірньо-змінна, самоосвіта. Відкрите навчання. Самостійна навчальна робота. Індивідуальна форма навчання. Дальтон-план. Бригадно-лабораторний метод. Батавія-план. Келлер-план. Бригадно-індивідуальне навчання. Колективна класноурочна система навчання. Лекційно-семінарська система навчання. Дисциплінарний механізм поділу змісту навчання. Предметне навчання. Комплексний механізм (комплексна система навчання). Об'єктне навчання. Метод проектів. Монологічне навчання. Діалогічні форми занять. Методи організації навчально-пізнавальної діяльності. Пошукові, індуктивні і дедуктивні методи навчання. Методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності. Методи стимулювання обов'язку і відповідальності. Методи контролю (усний, письмовий, лабораторний та ін.) і

самоконтролю в процесі навчання. Матеріальні, інформаційні, мовні, логічні, математичні засоби пізнання.

Тема 2.4. Організація процесу навчальної діяльності. Навчальні проекти. Декомпозиція та композиція навчальних проектів. Навчальна задача. Проблемне навчання. Розвиваюче навчання. Методичні керівництва. Вербалізація. Критерії та альтернативи виконання. Аналогії, переформулювання завдання і використання допоміжних завдань. Контроль, оцінка, рефлексія. Перевірка, контроль, облік, оцінка та виставлення відмітки як базові поняття дидактики. Зупинка, фіксація, відсторонення, об'єктивація, обертання як психологічні механізми рефлексії.

Тема 2.5. Психолого-педагогічні принципи викладання професійноорієнтованих дисциплін. Система вищої освіти України: загальна характеристика, напрями розвитку. Сучасні освітні технології як інструмент формування компетенцій фахівців у сферах електроенергетики, електротехніки та електромеханіки. Психологічні основи педагогічної діяльності викладача вищої школи. Психологічна характеристика студентського віку. Педагогічна комунікація та риторична культура викладача вищої школи.

Тема 2.6. Організація взаємовідносин в науковому колективі. Структурна організація наукового колективу і методи управління науковими дослідженнями. Основні принципи організації діяльності наукового колективу. Принцип випереджаючої оцінки роботи. Принцип інформованості про існуючу проблему. Принцип всеохопності. Принцип ініціативи знизу. Принцип безперервності діяльності. Принцип індивідуальної компенсації. Принцип постійного інформування. Принцип обліку загальних особливостей сприйняття інновацій різними людьми. Методи згуртування наукового колективу. Психологічні аспекти взаємовідносин керівника і підлеглого.

3 Змістовий модуль 3. Результати наукових досліджень: специфіка оформлення, презентація та впровадження.

Тема 3.1. Специфіка та логіка будови наукового тексту. Науковий текст та його функції. Тексти-констатації і тексти-міркування. Сполучні (кон'юнктивні), розділові (диз'юнктивні) та умовні (імплікативні) зв'язки. Анування тексту. Складання тез. Конспектування. Реферування. Логічне моделювання тексту. Інформаційні бази наукового дослідження. Оглядний, методологічний, емпірикофактологічний, теоретичний, пояснювальний і додатковий текст. Етапи роботи над науковим текстом. Навички написання текстів та їх формування.

Тема 3.2. Структура, лінгвістичні та стилістичні особливості наукової публікації. Стандартна структура наукової публікації. Постановочна частина тексту. Дослідницька частина тексту. Заклучна частина тексту. Складання начерку наукового тексту. Назва публікації. Контекст проблеми дослідження. Визначення проблеми дослідження. Виклад намірів (мети). Методологія й обмеженість дослідження. "Дорожня карта" дослідження. Вступ. Опис проблеми. Передісторія проблеми. Проблема в поточному середовищі. Аналіз варіантів та обґрунтування власних наукових положень. Модель аргументації С. Тулміна: твердження, підкріплення і довід. Опис проведеного дослідження й отриманих результатів. Цитування. Таблиці та рисунки. Синтез основних результатів дослідження. Висновки та рекомендації. Анотація/резюме. Додатки. Науковий стиль викладення інформації

Тема 3.3. Дисертація здобувача ступеня доктора філософії. Вибір і затвердження теми дисертації. Наукове керівництво дисертаційним дослідженням. Фундаментальні дослідження. Прикладні дослідження. Розробки. Пошук, накопичення та обробка наукової інформації. Виклад змісту та структура дисертації. Структура дисертації. Вступ до дисертації. Основна частина дисертації. Висновки до дисертації. Список використаної літератури і джерел. Додатки до дисертації. Оформлення дисертаційної роботи. Атестація здобувачів ступеня доктора філософії. Присудження ступеня доктора філософії.

Скасування рішення разової ради про присудження ступеня доктора філософії у зв'язку із встановленням фактів академічного плагиату, фабрикації, фальсифікації.

Тема 3.4. Візуалізація та презентація результатів наукових досліджень. Поняття та мова візуалізації. Типи візуалізації. Кількісні дані. Якісні дані. Категорійні дані. Мітки та візуальні канали. Графіки та їх використання для візуалізації різних типів зв'язків. Еволюція в часі. Ранжування. Співвідношення частки і цілого. Відхилення. Розподіл. Кореляція. Географічні дані. Номінальне порівняння. Принципи ефективного візуального кодування даних. Мнемонічні правила. Базові правила підготовки до публічних виступів. Структура презентації. Мета презентації. Цільова аудиторія. Правила оформлення презентації. Правила ефективних публічних виступів.

Тема 3.5. Впровадження результатів наукових досліджень. Впровадження результатів НДР. Наукова продукція. Дослідне випробування. Договір на виконання науково-технічної роботи. Технічне завдання. Ефект від впровадження НДР. Ефективність НДР. Економічна ефективність

НДР. Соціальна ефективність НДР. Науково-технічна ефективність НДР. Ефективність роботи наукового співробітника. Ефективність роботи наукової організації. Ефективність фундаментальних досліджень. Індекс цитованості публікацій. Економічна ефективність прикладних НДР.

7. Система оцінювання та вимоги

Загальна система оцінювання курсу	<i>Активна участь в роботі впродовж семестру (виконання тематичних завдань, виконання індивідуальних практичних завдань) /залік - 60/40</i>
Вимоги до РГР, КР, КП тощо	<i>Оцінюється за 100-бальною шкалою</i>
Практичні (лабораторні) заняття	<i>Підготовка усних відповідей з лекційного матеріалу, відповідь на питання самостійного опрацювання, виконання практичних завдань</i>
Умови допуску до підсумкового контролю	<i>Наявність конспекту лекцій, активність протягом навчального семестру, мінімальна кількість балів 21.</i>

Поточний контроль – до 60 балів, в тому числі: практичні заняття – до 50 балів, підсумковий модульний контроль – до 10 балів.

Семестровий контроль у вигляді заліку проводиться під час сесії у вигляді тестування (максимум 40 балів). Оцінка за результатами вивчення дисципліни формується шляхом додавання підсумкових результатів поточного контролю до оцінки за залік.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточний контроль

Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю	Кількість балів за видами робіт	
	Усні відповіді, підготовленість до практичних занять	Повнота та своєчасність виконання завдань
Змістовний модуль 1.	0...5	0...10
Змістовний модуль 2.	0...5	0...15
Змістовний модуль 3.	0...5	0...10
Підсумкова поточна оцінка за семестр	15	35

Підсумковий модульний контроль

Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю	Кількість балів
Змістовний модуль 1. Тестові завдання	0...3
Змістовний модуль 2. Тестові завдання	0...4
Змістовний модуль 3. Тестові завдання	0...3

Підсумкова семестрова оцінка

Види робіт	Кількість балів
Поточний контроль	0...50
Підсумковий модульний контроль	0...10
Залік	0...40
Разом	0...100

Шкала оцінювання результатів навчання

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (диференційований залік)	
		для екзамену (диференційованого заліку), курсового проєкту (роботи), практики, атестації	для заліку
90 – 100	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	добре	
75-81	C (добре)		
66-74	D (задовільно)	задовільно	
60-65	E (достатньо)		
0-59	FX (незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання

8. Політики курсу. Обов'язкова активна участь в обговоренні проблемних питань, участь у всіх видах контролю.

У випадку, якщо здобувач протягом семестру не виконав у повному обсязі передбачених робочою програмою всіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовані практичні роботи або не набрав мінімально необхідну кількість балів, він не допускається до складання заліку під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому «Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів НУ «Чернігівська політехніка»». Повторне складання заліку з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється. У випадку повторного складання заліку всі набрані протягом семестру бали анулюються, а повторний залік складається з двома теоретичними та одним практичним питаннями. До загальної політики курсу відноситься дотримання принципів відвідування занять очно у відповідності до затвердженого розкладу, крім випадків карантину (коли заняття проводяться дистанційно через Інтернет), а також вільного відвідування лекційних занять для осіб, які отримали на це дозвіл. Запорукою успішного вивчення дисципліни є активність та залучення під час проведення практичних та лекційних занять – відповіді на запитання викладача (як один з елементів поточного контролю), задавання питань для уточнення незрозумілих моментів, вирішення практичних завдань. Консультації відбуваються в аудиторіях університету у відповідності до затвердженого розкладу або ж особистих чи групових консультацій (через вбудований форум) на сторінці курсу в системі дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка».

Політика дедлайнів

Максимальна оцінка за невчасно здані роботи оцінюється за рівнем E. Виключенням може бути наявність поважних причин несвоечасної здачі зазначених робіт (хвороба, участь в зазначений час в інших видах навчальної, наукової чи організаційної роботи, офіційна робота за фахом тощо).

Політика користування ноутбуками / смартфонами

Прохання до здобувачів тримати смартфони переведеними у беззвучний режим протягом лекційних та практичних занять, так як дзвінки, переписки та спілкування у соціальних мережах відволікають від проведення занять як викладача, так й інших здобувачів. Ноутбуки, планшети та смартфони не можуть використовуватися в аудиторіях під час занять та під час проведення підсумкового контролю (за виключенням проходження тестового контролю в системі Moodle).

Політика заохочень та стягнень

За результатами навчальної, наукової або організаційної діяльності здобувачів вищої освіти за курсом їм можуть нараховуватися додаткові бали – до 10 балів, у залежності від вагомості досягнень. Види позанавчальної діяльності, за якими здобувачі вищої освіти заохочуються додатковою кількістю балів: участь у міжнародних проєктах, наукові дослідження, тези, участь у науково-практичних конференціях, винаходи, патенти, авторські свідоцтва за напрямками курсу.

Політика академічної доброчесності

Академічна доброчесність повинна бути забезпечена під час проходження даного курсу, зокрема при виконанні лабораторних, контрольних та розрахунково-графічних робіт (КР/КП) (принципи описані у [Кодексі академічної доброчесності НУ «Чернігівська політехніка»](#)). Списування під час проміжного та підсумкового контролів, виконання практичних завдань на замовлення, підказки вважаються проявами академічної недоброчесності. Від усіх слухачів курсу очікується дотримання академічної доброчесності у зазначених вище моментах. До здобувачів вищої освіти, у яких було виявлено порушення академічної доброчесності, застосовуються різноманітні дисциплінарні заходи (включаючи повторне проходження певних етапів).

Правила перезарахування кредитів

Кредити, отримані в інших закладах вищої освіти, а також результати навчання у неформальній та/або інформальній освіті, можуть бути перезараховані викладачем у відповідності до положення [«Порядок визначення академічної різниці та перезарахування навчальних дисциплін у НУ «Чернігівська політехніка»](#)». Визнання результатів навчання у неформальній освіті розповсюджується на окремі змістові модулі (теми) навчальної дисципліни.

9. Рекомендована література.

Базова

1. Методологія та організація наукових досліджень (галузі знань: 05 – соціальні та поведінкові науки, 07 – управління та адміністрування) [Текст] : навч. посіб. / Л. Г. Ліпич, С. М. Бортнік, І. Г. Волинець та ін. ; за заг. ред. Л. Г. Ліпич. – Луцьк : Вежа-Друк, 2018. – 220 с.
2. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. / І. С. Добронравова, О. В. Руденко, Л. І. Сидоренко та ін. ; за ред. І. С. Добронравової (ч. 1), О. В. Руденко (ч. 2). – К. : ВПЦ "Київський університет", 2018. – 607 с.
3. Бхаттачарджи А., Ситник Н. Методологія та організація наукових досліджень: дослідження в соціально-економічних науках. Навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського», 2022. 173 с.
4. Вихрущ В., Козловський Ю.М. Методологія та методика наукового дослідження. Видавництво Львівська політехніка, 2020
5. Козловський Ю.М. Методика науково-педагогічного дослідження. Видавництво Львівська політехніка, 2018.
6. Євтушенко М., Хижняк М. Методологія та організація наукових досліджень. К.: Центр учбової літератури, 2021. – 350с.

Допоміжна

1. Основи наукових досліджень: навч. посіб. КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Г. Г. Стрелкова, М. М. Федосенко, А. І. Замулко, О. С. Іщенко. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 120 с.

2. Bhattacharjee A. Social Science Research: Principles, Methods, and Practices [Електронний ресурс] / A. Bhattacharjee // USF Tampa Library Open Access Collections. – Режим доступу: http://scholarcommons.usf.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1002&context=oa_textbooks

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>
2. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nlu.org.ua/>

